

הערל פרק שמיני יבמות

עא.

עין משפט
נר מצוה

א מיי פ"ט מהלכות
קרבן פסח הלכה ז:
ב מיי שם הלכה ח:
ג מיי פ"ט מהלכות
מדרים הלכה כב
טו"ש"ע י"ד סימן רח סעיף
מ"א:
יב ד מיי שם טו"ש"ע שם
סעיף מ"ג:
יג ה מיי פ"א מהלכות
מילה הלכה ז סמג
עשין כח טו"ש"ע י"ד סימן
כס סעיף א וס' רסג
סעיף ד:
יד ו מיי פ"ט מהלכות
סעיף מ"ג:
טו ה מיי פ"א מהל'
מדות הלכה ז:
טז ה מיי פ"ט מהלכות
סעיף מ"ג:
יז ט י מיי פ"א מהלכות
מילה הלכה טז סמג
עשין כח טו"ש"ע י"ד סימן
כס סעי' ז:

מוסף רש"י

קונם שאני נהנה
לעצמי. מה שאני נהנה
מן הערל אסור עלי
בקונם, וקונם הוא לשון
הקדש (ע"ז ב.). צריך
להטות ממנו דם בריית.
חיישין שמה עלה כפוסה
היא (שבת קל"ה.). דברה
תורה כלשון בני אדם.
הכי משמעו בני אדם
(נדרים ג.). חלצתו חמה.
נשף ממנו המולי ויאל
מגופו (שבת קל"ד.).

המרה דם פוסלת. דאם המיר דמו ומתכרו מעשיו לאציו שצשמים
אמר רחמנא לא יאכל בו: ה"ג כל ערל לא יאכל בו למה לי. בו מאי
ממעט. ולא גרסינן תושב ושכיר כלל דהא אוקימנא כולי קרא לג"ש
ועקרין ליה מפשטיה לגמרי: ממנו. אל תאכלו ממנו גא. כיון דאמרת
בו למעוטי ממנו נמי למעוטי משמע:
לדבריה כו'. לקמן בפרקין (דף ע"ד.)
תלתא ממנו כתיבי בפסח כו': ורבי
עקיבא הוא תושב ושכיר דפסח מאי
עבדי ליה. הא ליכא לאוקמי בעבד
עבדי כלל: **לאיתויי ערבי** ו**וגבעוני**
מהול. שלא יאכל בפסח: **גבעוני** שם
אומה שמהלין עממן: **וכי מולין**
ניניהו. בתמיה ולי'ל למעוטינהו הא
ערלים ניניהו ומכל ערל(ס) מימעטי:
בערלי ישראל. לענין נדר מולין ניניהו
דהלך אחר לשון בני אדם וישראלים
לא קרי להו ערלים ועבדי כוכבים
לא קרי להו מולין: **וקטן שונד**
מהול. וקסבר ר"ע קטן שונד מהול
לרין להטיף ממנו דם ברית: **ור"א.**
דלא ממעט להו אזיל לטעמיה דאמר
בהחולך גר שמל ולא טבל גר מעליא
הוא ובקטן מהול סבירא ליה ח"ל
להטיף ממנו דם ברית: **קטן ערל.**
תוך שמנה: מהו לפסוה שמן של
תרומה. דקיימא לן (שבת דף פו.)
דסיכה כשמיה דנפקא לן מותבא
כמיס בקרבו וכשמן בעלמתי'ו:
מעכבא. מאכילת תרומה: **אין לי.**
לעבד בפסח אלא מילת זכרוי שיש
לו בשעת עשיה דגזי מילת זכרוי
כתיבי (שמות יג) וואו יקרב לעשותו
והיינו שחיתיה וזבי עבדיו כתיבי [שם] או
יאכל בו: דלפילו לא הוה ליה עבד
בשעת עשיה והיה לו בשעת אכילה
מעכבו מן אכילת פסחו: **מנין ליתן**
כו'. דגזי בניס נמי אס ראי ליתנו
בשעת אכילה ולא היה לו בשעת
עשיה מנין שמעכבו מאכילת פסחו:
תלמוד לומר או או. אז יקרב לעשותו
או יאכל בו: **אלא זכרוי.** דמרבין
להו בשעת אכילה אלמא דלא הוו
בשעת עשיה היכי דמי לאו דליתילוד
זיני זיני: **אלא הכא כשהללנו חמה.**
שהיה חולה ונתפרא ונתחללה ושתלפה
ממנו חמה: **וניסוב ליה כל שבעה.**
ואי זיני וזיני איתפח אחאי מעכב ליה
מאכילה אכתי לא מטא זמניה דתניה
לקמנ(ס) יוס הנדראתו כיוס הולדו דעד ז'
יומי לא מהלין ליה: **דיבדין ליה.**
שכז נתפרא זה שמונה ימים וחל
שמיני שלו להיות ערב הפסח: **ונימחליה**
מלפרא. וכיון דמלפרא זר מהילא
הוא אשתכח דמעכב ליה מעשיה
ולמה לי קרא לרזוי שעת אכילה:
מעט

בו המרת דת פוסלת בו'. בו דכל ערל לא צעיי למדרש הכי דאין
ערלות פוסלת צמעשר דלחומרך דרשינן ומוקמינן ליה לחייב
צמנה ומרור ומנו דצן נכר לא שייך למדרש הכי בו אינו אוכל אבל
אוכל הוא צמנה ומרור דלאשמועינן דלא אסור צמנה ומרור לא
איצטרך דאטו מנה ומרור קדושה
אית צבו ואי צעיי לנימנר אבל חייב
צמנה ומרור פשיטא הוא דחייב
לעשות תשובה ולקיים כל המצוות ובו
דמושב ושכיר פי' צקונטרס דלא דריש
מידי משום דלוקימנא (לעיל דף ע.)
כולה קרא לגזירה שוה ועקרין ליה
מפשטיה לגמרי ונראה שר"ל דאידי
דכתביה רחמנא בערל וצן נכר כתביה
נמי צמושב ושכיר וכה"ג אמר לקמן
(דף ע"ד.) אידי דכתיב והטות כתיב
נמי ממנו ומיהו לא היו ממש כי הכא
דהתם הוי כמו פשה שנאמרה וששית
בשזיל דצר שנחחדש צה ור"ת מפרש
דצו דמושב ושכיר לגופיה דאמר
לקמן (שם) גזי תלתא ממנו חד
לגופיה ואית ספרים דגרסי הכא בו
דערל וצן נכר בו אין אוכל אבל
אוכל צמנה ומרור וצו דמושב ושכיר
בו המרת דת פוסלת וכן בכל הספרים
צקון מי שהיה טמא (פסחים דף טו.)
ושם וכן משמע בפרק כל שעה (שם דף
כח.) ובערבי פסחים (שם דף קכ.)
דמתרוייהו בו דערל וצן נכר דרשינן
אבל אוכל צמנה ומרור ומיישב ר"י
הגירסות דשייך שפיר מצו דצן נכר
לידרוש אבל אוכל צמנה ומרור
לאשמועינן דחייב לאכול צמנה ומרור
אס עשה תשובה אע"ג דבפסח אין
אוכל שהיה מומר בשעת עשיית פסח
וצו דמושב ושכיר נמי שייך למדרש מיניה
בו המרת דת פוסלת דצמושב ושכיר
עובד כוכבים איירי כדפרישית לעיל:
ואין המרת דת פוסלת במעשר.
צקון מי שהיה טמא (פסחים
דף טו.) ושם גרסי' בכל הספרים ואין
המרת דת פוסלת בתרומה ואפי' ממשעין
ממנו מחד צו דצו משמע
צו ולא דצברים אחרים ואיצטרך
למעוטי תרוייהו תרומה דלא נילף
בגזירה שוה דמושב ושכיר ומעשר
בגזירה שוה דממנו ממנו:
דאי כתב רחמנא ער' בו' אע"ג
דאיצטרך למכתב תרוייהו
משום צו דאיצטרך למכתב בתרוייהו
(ס) דהיה לכותבם צקרא' דלריכי:
שאני נהנה בו'. לא גרס שאני דאם
כן לא הוי נדר דהיינו דבר שאין בו ממש
שאין אסור על עממו כלום כמו שאני
ישן דלא אמר כלום אי לא אמר קונם
עייני בשניה דאמר בריש אלו מותרין
(מדרים טו.) אלא אומר ר"ת דגרס שאני
נהנה כלומר מה שאני נהנה יהא עלי
קונם ומיהו גרס שפיר שאני דאין
דרך התנא לדרק בלשונו דאשכחן
צפ' צמרא דמדרים (דף פ"א.) קונם
שלא אתן מצן לפני בהמתך ובשבעות
צפ"ג (דף ב.) הרי עלי שלא לאכול
בשר ושלא לשמות יין דכהאי גוונא לא
חל הנדרי': **והני מולין ניניהו והתנן**
מעת

המרת דת פוסלת ואין המרת דת פוסלת
במעשר וכל ערל לא יאכל בו למה לי (ב) בו
אינו אוכל אבל אוכל הוא במצוה ומרור
(ג) ואיצטרך (ד) למכתב ערל ואיצטרך למכתב
כל בן נכר דאי כתב רחמנא ערל משום
דמאים אבל בן נכר דלא מאים אימא לא ואי
כתב רחמנא כל בן נכר משום דאין לבו
לשמים אבל ערל דלבו לשמים אימא לא
צריכא (ה) ממנו למה לי (ו) לכדבריה א"ר
יצחק אמר מר ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא
אומר איש איש לרבות את הערל ואימא
לרבות את האונן א"ר יוסי בר' חנינא אמר
קרא וכל זר זרות אמרתי לך ולא אנינות
אימא ולא ערלות הא כתיב איש איש ומה
ראית מסתברא ערלות הוה ליה לרבוויי שכן
(מעשי"ם כרות"ם בדב"ר העב"ר) מחוסר
מעשה ומעשה בגופו ועגוש כרת וישנו לפני
הדבור ומילת זכרוי ועבדיו מעכבת אדרבה
אנינות הוה ליה לרבוויי שכן ישנה בכל שעה
ונוהגת באנשים ונשים ואין בידו לתקן עצמו
הנך נפישן רבא אמר בלא הנך נפישן נמי
לא מצית אמרת אמר קרא איש איש איזהו
דבר שישנו באיש ואינו באשה הוי אומר זה
ערלות ורבי עקיבא האי תושב ושכיר מאי
עבדי ליה אמר רב שמועיא לאתוויי ערבי
מהול (ז) וגבעוני מהול והני מולין ניניהו והאי
תנן (ח) קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי
ישראל אסור במולי עובדי כוכבים יקונם
שאני נהנה למולין מותר במולי עובדי כוכבים
ואסור בערלי ישראל אלא לאתוויי גר שמל
ולא טבל וקמן שגולד כשהוא מהול (ט) וקסבר
הצריך להטיף ממנו דם ברית ור' אליעזר
למעמיה דאמר (י) גר שמל ולא טבל גר
מעליא הוא וקסבר קמן כשגולד מהול אין
צריך להטיף ממנו דם ברית ור' אליעזר האי
איש איש מאי עביד ליה (יא) דברה תורה
כלשון בני אדם בעי רב חמא בר עוקבא
קמן ערל מהו לסוכו בשמן של תרומה
ערלות שלא בזמנה מעכבא או לא מעכבא
א"ר זירא ת"ש אין לי אלא מילת זכרוי
בשעת עשיה ועבדיו בשעת אכילה מנין
ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור
של זה בזה ת"ל (יב) אז או לגזירה שוה בשלמא
עבדיו משכחת לה דאיתנהו בשעת אכילה
וליתנהו בשעת עשיה כגון דובנינהו ביני
משיכחת לה לאו דאתילוד בין עשיה לאכילה ש"מ ערלות שלא בזמנה
הויא ערלות אמר י' ותסברא י' המול לו כל זכר אמר רחמנא ואז
יקרב לעשותו והאי לאו בר מהילא הוא אלא הכא במאי עסקינן
כגון שחלצתו חמה וניתוב ליה כל שבעה (יג) (דאמר שמואל חלצתו חמה
נותנין לו כל שבעה) דיהבינן ליה כל שבעה ונימהליה מצפרא בעינן
קונם שאני נהנה. אין להקשות היכי פריך מנדרים לנישגא דקרא דמדרים הלך אחר לשון בני
ליה מקרא שנאמר כי כל הגוים ערלים וכל צית ישראל ערלי לצ ואין להקשות מוכל ערל לא יאכל בו דההוא לא איצטרך אלא
לישראל ויש מקומות שהתנא לומד נדרים מלישגא דקרא כגון הכא וצריש פסחים (דף ג.) גזי הללוהו כל כוכבי אור דקאמר הא
קמשמע לן דאור כוכבים אור הוא למאי נפקא מינה לנווד דתתן הנודר מן האור אסור באורן של כוכבים והיינו דוקא היכא שאין
הלשון יודע מייתי שפיר ראייה מלישגא דקרא אבל במקום שלשון בני אדם חלוק מלישגא דקרא בנדרים הלך אחר לשון בני אדם
דלאמר צפרק האומר משקלי (ערבי' דף ק"ז ע"י): דלורייתא היד עד הפרק בנדרים הלך אחר לשון בני אדם:

ואיצעית

תורה אור השלם

- ובי יגור אהרן גר
וְעִשָּׂה פֶּסַח לִּי הַמּוּל לֹא
כִּל זֶבֶר וְאֵי יִקְרַב לְעִשְׂתּוֹ
וְהָיָה בְּאֹרֶחַ הָאָרֶץ וְכָל
עֶרְל לֹא יֵאָכֵל בּוֹ.
שמות יב מה
- אל תאכלו מפניו גֹּאֵ
וּבִשֶׁל מִבִּשֶׁל בַּמָּיִם כִּי
אִם צֵלִי אִשׁ רָאִשׁוֹ עַל
כִּרְעִיו וְעַל קַרְבּוֹ:
שמות יב ט
- איש איש מִזֶּרַע אֲהֲרֹן
וְהָיוּ צִרְיֹת אוּ זָב
בְּקֻדְשֵׁיכֶם לֹא יֵאָכֵל עַד
אֲשֶׁר יִטְהַר וְהִגַּע בְּכֹל
טָמֵא נִפְשׁ אוּ אִישׁ אֲשֶׁר
תִּצַּא מִמֶּנּוּ שִׁבְעַת יָרֵי:
ויקרא כב ד
- וְכָל זֶר לֹא יֵאָכֵל קֹדֶשׁ
תּוֹשֵׁב בְּחַן וְשֹׁכֵר לֹא
יֵאָכֵל קֹדֶשׁ: ויקרא כב י
תּוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר לֹא
יֵאָכֵל בּוֹ: שמות יב מה
- וְכָל עֶבֶד אִישׁ מִקְּבֹט
יֵאָכֵל בּוֹ: שמות יב א

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דלי וכו'
בתרוייהו היה ליה
למתבסס:

